

Література

1. Павко А.І., Курило Л.Ф. Вітчизняна університетська педагогічна освіта в імперську добу: історіографічні та методологічні аспекти: – Монографія – К.: Знання України, 2005. – 120с.
2. Курило Л.Ф. Проблеми вітчизняної університетської педагогічної освіти в XIX – на початку XX ст. Автореферат. Дис. канд. педаг. наук. – Луганськ, 2007. – 20 с.
3. Шаравара Т. Дорадянська історіографія університетських реформ другої половини XIX – початку XX століття у Російській імперії// Українознавство (К.). – 2011. – №1. – С.99-103.
4. Гупан Н.М. Історіографія розвитку історико-педагогічної науки в Україні. – К. 2000. – 221с.
5. Резько П.Н. Педагогическое наследие средневековья: значение для современной высшей школы. – Брест: Бр. ГТУ, 2009. – 167 с.
6. Юрченко Л.П. Развитие педагогики высшей школы в Харьковском университете (1805-1861гг.) Автореферат. Дис. канд. педаг. наук. – Харьков, 1981. – 19 с.

САМОСТІЙНА РОБОТА ЯК ОДИН ІЗ ПРОВІДНИХ АСПЕКТІВ ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Кушнерова Т.Є. (м. Київ, Україна)

Актуальним та центральним питанням сучасної освіти є розвиток умінь особистості ефективно самостійно здобувати знання та використовувати їх в практичній діяльності, оволодіння інформаційною культурою, здатності до свідомої та відповідальної роботи, навичок критичного мислення, яке дозволяє оцінювати діяльність в певній ситуації та бути комунікабельною, контактною в різних соціальних групах. Особистість, яка вступає в самостійне життя, має бути конкурентоспроможною та вміти адаптуватися до життєвих ситуацій, які швидко змінюються.

Особистісно-орієнтоване навчання, що поєднує інформаційно-комунікаційні технології та інтерактивні форми і методичні прийоми, сприяє атмосфері співпраці та взаємонавчання, створює умови розвитку самостійності мислення, творчості, ініціативи, забезпечує процеси самовдосконалення, саморозвитку та самореалізації учнів та студентів. В навчальному процесі змінюється роль викладача: виникає необхідність формування в учнів навичок механізмів саморегуляції навчально-пізнавальної діяльності. Учителю важливо визначити, яким чином зміст предметів відповідає потребам, мотивам, цілям учнів. Від цього залежить, чи будуть вони далі самостійно здобувати знання та застосовувати їх у своїй діяльності.

Організація самостійної роботи – одна з найбільш суттєвих та складних завдань навчально-виховного процесу. У вищих навчальних закладах самостійна робота поступово перетворюється в провідну, спеціально сплановану форму навчального процесу [1]. Це відповідає вимогам Болонського процесу. В ході самоосвітньої діяльності студенти набувають знання, структурують та закріплюють їх, вдосконалюють в процесі індивідуальної практичної роботи, розвивають мислення, навички самоконтролю та застосування інформаційно-комунікаційних технологій. Самостійна робота поступово стає елементом творчості. Тому, навчаючись в школі, учні мають опанувати спеціальні форми та методи самостійного здобуття знань.

Однією з умов ефективності самостійної роботи є її індивідуалізація [6]. Вчителеві важливо визначити природний інтелектуальний потенціал учня: індивідуальні особливості психічних процесів (сприйняття, мислення, пам'ять, увага), темперамент, рівень пізнавальної потреби. Для організації самостійної роботи важливі мотивація, логічність, послідовність та наступність у вивченні навчального матеріалу самостійно.

Самостійна робота буде успішно виконана за умов усвідомлення мети та прийняття її кожним учнем, який володіє способами самостійного здобування та використання знань в конкретній ситуації. Існує чотири рівня самостійної продуктивної діяльності учнів: 1) підготовка до самостійної діяльності – копіювальні дії за даним зразком; 2) репродуктивне відтворення інформації з узагальненням прийомів та методів пізнавальної діяльності; 3) самостійне застосування набутих знань для вирішення завдань з формулюванням індуктивних та дедуктивних висновків; 4) самостійна діяльність під час вирішення завдань у нових ситуаціях [8].

Велика увага надається роботі з підручником, який сьогодні виконує не тільки інформативну, а, перш за все, розвивальну функцію. Діалогічна форма спілкування "учень-текст" вчить ставити запитання, конструювати текст, розробляти структурно-логічні схеми, узагальнювати вивчене у вигляді таблиць. На заняттях здійснюється самоконтроль та взаємоконтроль, створюється емоційний комфорт, застосовуються прийоми зворотного зв'язку. Домашні завдання диференційовані, з елементами творчості (наприклад, складання кросвордів, чайнвордів за темами, збірників цікавих фактів, створення презентацій тощо). Останнім часом збільшилися можливості опрацювання новітніх наукових джерел завдяки мережі Internet.

Залучення учнів та студентів до процесу наукового дослідження сприяє формуванню самодостатньої компетентної особистості. Дослідницька робота змінює світогляд, самооцінку, має значний вплив на формування життєвих цінностей. Учнівські науки товариства, олімпіади, гуртки, інтелектуальні ігри, тематичні вечори розвивають уміння самостійно одержувати знання. Звичайно, для успішної співпраці необхідний сприятливий психологічний клімат: взаєморозуміння, взаємоповага та взаємопідтримка.

Одним із найважливіших компонентів саморегуляції навчально-пізнавальної діяльності є самоконтроль – якісна самостійна робота [7]. Для вчителя важливо не обмежуватись контролем результату, а навчати контролю на основі самооцінки, співставлення зі зразком, взаємоперевірки [9]. Самоконтроль необхідний на різних етапах навчального процесу: орієнтовному, виконавському та заключному [5]. Рівень самовдосконалення і самореалізації особистості залежить від розуміння важливості навичок самоаналізу та самоконтролю, який сприятиме зростанню впевненості у своїх силах, подолання інтелектуальних труднощів, розвитку потреб, мотивів та прийомів самоосвіти, успішній участі в діяльності соціуму та суспільства. Для розвитку індивідуальних здібностей учням пропонуються завдання, різні за складністю та способом виконання, створюються ситуації успіху, що дають можливість проявити ініціативу та самостійність, проаналізувати та здійснити взаємоперевірку та самоконтроль.

Особливе значення має застосування тестових технологій – одного з методів визначення компетенцій. Існує дві тенденції в їх застосуванні. Перша – розробка тестів для проведення об'єктивного поточного та підсумкового контролю, друга – використання освітнього потенціалу завдань в тестовій формі для організації самоосвітньої діяльності та самоконтролю, підготовки для дистанційної освіти [2]. Використання комп'ютерних засобів інтенсифікує діяльність викладачів, учнів та студентів.

Самостійна робота та самоконтроль впливають на розвиток рефлексії – усвідомлення учнем стану засвоєння навчального матеріалу та можливої необхідності перебувати способом своєї діяльності [3]. В процесі розвитку навичок самоконтролю самооцінка стає механізмом, що регулює навчальну діяльність: сприяє розвитку аналітичного підходу до явищ, активізації процесів мислення, формує уяву про рівень своїх можливостей, створює стійку мотивацію до навчання та визначає постійну потребу в самостійному здобутті та вдосконаленні знань.

Література

1. Аванесов В.С. Педагогические задания в тестовой форме // М.: Школьные технологии. – № 4. – 2007. – с.166.
2. Аванесов В.С. Применение тестовых форм в e – Learning // www. testolog.narod.ru/Theory 30.html
3. Андруханова В.М. Особистісно-орієнтоване навчання: сучасні підходи. // Х.: Основа. Управління школою. – №3. – 2004. – с. 24 – 25.
4. Зачёсова Е.В. Традиционные и инновационные принципы оценивания достижений учащихся // М.: Школьные технологии. – № 2. – 2007. – с.172.
5. Лук'янова М. Розвиток контрольно-оцінних здібностей учнів // Відкритий урок. – № 2. – 2008. – с. 39 – 42.
6. Назарова И.В. Организация учебного процесса // М.: Директор школы. – № 8. – 2011. – с. 72 – 75.
7. Серікова Ж.В. Управління процесом розвитку самоконтролю учнів // Педагогічна скарбниця Донеччини. – № 2. – 2004. – с. 36 – 37.
8. Скотаренко Н.О. Формування компетентності саморозвитку шляхом самоосвітньої діяльності школярів // Завучу. Усе для роботи. Основа. – № 9. – 2009. – с. 4 – 8.
9. Чернишов О., Чернігова Л. Єдність змістовного та особистісного // Відкритий урок. Плеяди. – № 11. – 2007. – с. 17 – 19.

МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ЗВ'ЯЗКИ, ЯК УМОВА НАУКОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ

Лавріненко Л.Ю. (м. Полтава, Україна)

Пізнання об'єктивної дійсності не можна забезпечити тільки однією наукою і відповідним навчальним предметом. Треба розв'язувати проблему міждисциплінарних взаємодій і відношень між ними. З'ясування суті міждисциплінарних зв'язків можливе через розкриття характеру, ролі і значення міждисциплінарних зв'язків.

У процесі інтегрування наук відбувається посилення взаємних зв'язків між їх структурними ланками і підвищення ступеня їх єдності. Це і є системним інтегративним ефектом. Відповідно, інтегративні міждисциплінарні зв'язки завжди ведуть до нових результатів, підсилюючи ефективність наукових досліджень.

Сучасні інтегративні процеси в науці відбуваються:

1) в окремій науці; 2) між науками однієї галузі, але без участі філософії, що визначає міждисциплінарний підхід; 3) між конкретними науковими пізнаннями і філософією, що і є загальнонауковим підходом.

Усі три підходи є основними формами реалізації сучасних інтегративних тенденцій у розвитку наукового пізнання, а, відповідно, й основними формами реалізації сучасних міждисциплінарних взаємодій. Методологічною основою взаємних зв'язків усіх трьох підходів є єдність одиничного, особливого й загального (всезагального), що визначає інтегративний підхід у науковому розвитку.

Від латині "інтеграція" – *integratio* – відновлення; *integer* – суцільний.

Під інтеграцією ми розуміємо процес та результат поєднання окремих елементів навчання в єдину цілісну систему з метою одержання якісно нового результату дошкільної освіти

Ускладнення міждисциплінарних зв'язків на вищих вікових ступенях навчання дає змогу одночасно підвищувати рівень їх узагальнення і, відповідно, розвивати здібність до методологічного обґрунтування. При цьому поглиблюється й розширюється: 1) логічність знань, які у вигляді елементів діти емпірично засвоюють під час вивчення окремих дисциплін; 2) знання історії науки, що розкриває її соціальні функції і зміну стилів наукового мислення. В кінцевому результаті перед дітьми відкриваються загальні особливості наукового мислення і способи філософського осмислення світу.